

Civilt försvar som sammanhängande system 2025–26

Projektet **Civilt försvar som sammanhängande system** undersöker hur det civila försvaret kan växa fram på ett ändamålsenligt och resurseffektivt sätt. Verksamheten präglas av mångvetenskaplighet och systemtänkande och det civila försvaret studeras i samspel med den fredstida krisberedskapen och det militära försvaret inom ramen för det sammanhängande totalförsvaret.

VERKSAMHETEN UNDER 2025 fokuserade på två studier: en studie om ansvarsprincipens utveckling över tid och en studie om två länsstyrelser arbete i mötet med kommuner för att inhämta underlag till länets samlade förmågebedömning. Dessa verksamheter fortsätter i olika former under 2026. Projektet har även, i samverkan med projektet SABEK (Samhällets beredskap i kris och krig), varit hemvist för den framväxande förvaltningsforskningen vid FOI. Inom ramen för förvaltningsforskningsmiljön startades en ny seminarierie (Valter) under 2025.

Under 2026 kommer projektet att organiseras i två tematiska kluster: ett kluster handlar om styrning i och av det civila försvaret och ett kluster handlar om civilsamhällets roll i det civila försvaret. Klustren utgörs av olika empiriska studier. Syftet med denna organisering är att skapa långsiktighet och kumulativitet i forskningen. Klustren är tänkta att löpa över längre tid och fortsätta även när en enskild empirisk studie är avslutad.

STYRNING AV OCH I DET CIVILA FÖRSVARET

I styrningen av det civila försvaret återopas allt oftare att tempot behöver höjas och att fokus ska ligga på handlingskraft och proaktivitet. Samtidigt visar utvärderingar av styrningen att mycket av satsningarna som gjorts för att bygga förmåga och beredskap hos det civila försvarets aktörer, riskerar att fastna i administration och en växande byråkrati. Studier inom detta kluster undersöker när, hur och varför styrning ibland tenderar att skapa mer byråkrati och ibland inte. I detta ingår att studera vilka personer på kommuner och myndigheter som har som uppgift att hantera styrningen. Hur hittar beredskapsaktörerna den balansen så att de kan bygga upp relevanta förmågor som behövs i kris och krig och samtidigt agera rättssäkert?

Styrningsklustrets övergripande frågeställning lyder:

- Hur skapas styrning av och i det civila försvaret som både är rättssäker och handlingskraftig?

CIVILSAMHÄLLET ROLL I DET CIVILA FÖRSVARET

I propositioner, politiska utspel och i utvärderingar av kriser beskrivs ofta civilsamhället som en viktig förstärkning till den offentliga sektorns resurser vid insatser i krig och kris men det är sällan specificerat vilken del av civilsamhället som åsyftas eller vad dessa aktörer ska göra mer specifikt. I delprojektet Frivilligkrafter i kris och krig undersöks möjligheter, hinder, målkonflikter, gränssnitt och dilemman för samverkan mellan frivilliga och offentliga aktörer i det civila försvaret. En övergripande frågeställning guidar klustrets empiriska delstudier:

- Vilken roll kan, bör och ska det civila samhällets aktörer ha i det civila försvaret?

Som första fallstudie inom detta kluster kommer trosamfundens roll i beredskapsarbetet att studeras.

DET CIVILA FÖRSVARETS KONCEPT

Under 2026 fortsätter det syntetiserande arbetet med att ta fram lärdomar om hur det civila försvaret bör organiseras utifrån forskningsresultat från andra projekt inom FOI:s Forskningsprogram civilt försvar. Arbetet har pågått sedan 2024 och går under 2026 in i en mer avtappande fas. Detta syntesprojekt syftar till att identifiera och samlar insikter från programmet i form av principiella tankar om det civila försvarets utveckling som ett underlag riktat till policyskapare på olika nivåer.

